

# Onderhandelen met een oudere partner

## *Leeftijdsverschillen als voorspeller van genderongelijkheid*

Vincent Heerink

5748186

Bachelorscriptie Sociologie

Scriptiebegeleider: Katia Begall

Tweede beoordelaar: Arnout van de Rijt

Datum: 13-06-2019



# Inhoudsopgave

Abstract	3
Voorwoord	4
Inleiding	5
Theorie	8
Data en methoden	16
Resultaten	23
Conclusie en discussie	34
Literatuur	38

## **Abstract**

In dit onderzoek is gekeken in hoeverre leeftijdsverschillen een rol spelen in het verklaren van genderverschillen met betrekking arbeidsmarktparticipatie en taken in het huishouden. Hierbij was de verwachting dat hoe jonger iemand was ten opzicht van de partner, hoe meer deze persoon in het huishouden zou doen en hoe minder deze persoon zou werken. Deze verwachting is gebaseerd op theorieën over specialisatie, onderhandeling en dominantie binnen het huishouden. Verder werd verwacht dat de leeftijd bij aanvang van relatie en geslacht een rol zouden spelen in huishoudelijke taken en gewerkte uren. Deze verwachtingen waren gestoeld op ideeën over de opbouw en accumulatie van menselijk kapitaal en gender display. Bij toetsing van deze verwachtingen is gebruik gemaakt van wave 1 van de NKPS-data uit 2003. Uit de resultaten is gebleken dat hoe jonger iemand is ten opzichte van zijn of haar partner, hoe minder deze persoon in het huishouden doet. Ook is gebleken hoe jonger iemand is bij aanvang van de relatie, hoe positiever het effect is van jonger zijn op het aandeel huishoudelijke taken en hoe negatiever het effect is van jonger zijn op de gewerkte uren door deze persoon. Er is geen effect gevonden van leeftijdsverschil op het aantal gewerkte uren. Ook is niet gevonden dat de invloed van leeftijdsverschillen verschilt tussen mannen en vrouwen.

## **Voorwoord**

Sinds een aantal jaren heb ik mij bezig gehouden met de structurele leeftijdsverschillen tussen mannen en vrouwen die een relatie hebben. In mijn directe omgeving werd ik vaak geconfronteerd met stellen waarbij de man ouder was dan de vrouw. Ik heb me altijd afgevraagd hoe het komt dat die verschillen er zijn, en wat die verschillen betekenen. In hoeverre waren deze verschillen biologisch te verklaren, en in hoeverre zijn zij deel van een sociale constructie? En gaan deze verschillen niet gepaard met een bepaalde machtsverhouding? Toen ik voor mijn sociologiescriptie de kans kreeg om een eigen onderwerp in te dienen, besloot ik mijn kans te grijpen, en iets te onderzoeken wat mij persoonlijk boeide: effecten van leeftijdsverschil.

Met dank aan begeleiding van Katia Begall

## Inleiding

Genderongelijkheid op de arbeidsmarkt is een groot thema in de wetenschap. Vrouwen zijn over tijd steeds meer gaan werken, maar er zijn nog altijd verschillen tussen man en vrouw met betrekking tot het aantal uren dat zij werken. In Nederland is het aantal vrouwen dat behoort tot de werkzame beroepsbevolking tussen 1970 en 2018 meer dan verdubbeld (CBS, 2019a). De werkzame beroepsbevolking is in Nederland nu vrijwel gelijk verdeeld tussen mannen en vrouwen. Toch blijft arbeidsmarktparticipatie van vrouwen ver achter ten opzichte van mannen, omdat vrouwen veel meer in deeltijd werken. Waar ongeveer drie op de vier mannen voltijd werkt en een op de vier deeltijd, is dat bij vrouwen precies andersom: een op de vier voltijd en drie op de vier deeltijd (CBS, 2019b). Hoewel het gat tussen de arbeidsmarktparticipatie van mannen en van vrouwen sterk verschilt per land, is het een wijdverspreid fenomeen. Uit een landenvergelijkend onderzoek waarin Europese landen en de Verenigde Staten zijn vergeleken met betrekking tot gender gerelateerde verschillen in arbeidsmarktparticipatie, blijkt dat zogenaamde ‘employment gaps’ voornamelijk in Zuid-Europese landen groot zijn (rond de 30-40 %) waar zij in Noord-Europese landen relatief klein zijn (rond de 10%) (Olivetti & Petrongolo, 2008). Hoewel er dus grote verschillen zijn tussen landen, is er geen twijfel over dat er een structureel gender gap is met betrekking tot participatie op de arbeidsmarkt.

De achterblijvende arbeidsmarktparticipatie van vrouwen wordt als problematisch gezien, omdat er verscheidene consequenties aan zijn verbonden. Zo zijn vrouwen vaak in grote mate afhankelijk van hun mannelijke partner. Zo is er vaak sprake van afhankelijkheid voor vrouwen, omdat mannelijke partners veel vaker meer inkomen genereren binnen het huishouden (Brines, 1994). Vrouwen raken afhankelijk van het inkomen van hun partner en zullen hier veel last van hebben mocht een huwelijk (of partnerschap) stranden (Brines, 1994; Amato, 2000). De afhankelijkheid beperkt de mogelijkheden die vrouwen hebben in de toekomst. Zo kan er naast directe verminderde economische voorspoed bijvoorbeeld ook gedacht worden aan een beperkt opgebouwd pensioen. Verder blijkt ook dat een mindere economische positie voor vrouwen een reden kan zijn om een scheiding uit te stellen (South, 2001). Specifiek alleenstaande moeders worden vaak blootgesteld aan extra hoge risico's als gevolg van een laag inkomen (Sørensen 1994; Amato, 2000).

Naar aanleiding van de mogelijke consequenties voor veel vrouwen, wordt er veel aandacht besteed aan het begrijpen van verschillen tussen mannen en vrouwen naar arbeidsmarktparticipatie, ook wel een ‘gender gap’ genoemd. Het verschil tussen mannen en vrouwen in arbeidsmarktparticipatie is een van de belangrijkste componenten van genderongelijkheid, omdat deze het meest zichtbaar is (Van der Lippe, Van Hek en Van Breeschoten, 2018). Auteurs duiden het problematische aspect van deze verschillen, en onderzoeken beleid dat deze ongelijkheid minimaliseert (Van der Lippe, Van Hek en Van Breeschoten, 2018). Zij vinden dat regelingen die de integratie van werk en leven mogelijk maken, voordelig zijn voor vrouwen omdat ze hierdoor meer gaan werken. Nu duidelijker is geworden om welke redenen er aandacht wordt besteed aan het ‘gender employment gap’ – ofwel een gender gap op de arbeidsmarkt – kan worden gekeken hoe een tot noch toe weinig bestudeerde factor mogelijk een relevante rol speelt, namelijk leeftijdsverschillen binnen relaties.

Leeftijdsverschillen binnen heteroseksuele relaties vallen structureel samen met genderverschillen. Uit onderzoek naar verschillende factoren die meespelen bij het vormen van relaties, bleek dat leeftijdsverschillen waarbij de man ouder is dan de vrouw, een bijna universeel fenomeen is (Buss, 1989). Op een paar landen na zijn mannen gemiddeld genomen de oudere partner binnen relaties. Cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek (2018) laten zien dat in Nederland de gemiddelde leeftijd waarop mannen in 2018 een huwelijk sloten 38 jaar was. De gemiddelde leeftijd waarop vrouwen in 2018 een huwelijk sloten was 35 jaar. Gemiddeld zijn mannen dus ouder dan hun vrouw binnen huwelijken in Nederland. Eenzelfde verschil is te constateren bij partnerschapsregistraties, waarbij de gemiddelde leeftijd van mannen en vrouwen bij moment van registratie respectievelijk 39 en 36,4 jaar was in 2018.

Leeftijdsverschil binnen relaties is een weinig onderzochte factor binnen onderzoek naar genderongelijkheid rondom taakverdeling en het aantal werkende uren. Aangezien beslissingen over het aantal uren dat gewerkt wordt, afhankelijk is van de partner, zijn verschillen tussen partners van belang. De beslissing wordt immers binnen het huishouden gedaan. In geen van eerder genoemde bronnen is leeftijdsverschil betrokken in de analyse. Zo is bij het kijken naar de werking van ‘bargaining’, leeftijdsverschil door Bittman et al. (2003) niet betrokken in de theorie of analyse, hoewel dit wél duidelijk was te constateren gelet op de gemiddelde leeftijd van de

vrouwelijke en mannelijke respondenten. Van Breeschoten, Roeters en Van der Lippe (2018) kijken naar factoren die effect hebben op het willen terugschakelen in werkuren na het krijgen van een kind, voor zowel mannen als vrouwen. Een van de factoren is het relatieve inkomen ten opzichte van de partner, welk een groot effect blijkt te hebben. De financiële overweging blijkt dus zeer relevant, en hierover zeggen de auteurs dat het voor mensen met een lager inkomen dan hun partner een rationele keuze is om eerder, minder te gaan werken. Bij geen van de twee onderzoeken is gekeken naar leeftijdsverschillen binnen relaties om te begrijpen hoe de relatieve economisch positie van de vrouw ten opzichte van haar man tot stand komt.

Overwegende dat leeftijdsverschillen binnen heteroseksuele relaties structureel samenvallen met gender - mannen zijn veel vaker ouder dan vrouwen - en zij vrijwel nooit worden meegenomen in analyses met betrekking tot genderverschillen naar inkomen, gewerkte uren en taakverdeling in het huishouden, is er genoeg reden om aandacht te besteden aan leeftijdsverschillen als mogelijke verklaring hiervoor. Daarom zal in deze scriptie uiteengezet worden hoe leeftijdsverschillen een duiding kunnen geven voor bepaalde genderverschillen. Op basis van deze veronderstelling kan de volgende onderzoeksvraag worden opgesteld:

*In hoeverre beïnvloeden leeftijdsverschillen binnen relaties de positie van de vrouw?*

## Theorie

In het theoretische kader zullen eerst de theorieën die de kern vormen van deze bachelorscriptie, geïntroduceerd worden. Daarna wordt besproken op welke manieren leeftijdsverschillen een effect kunnen hebben op de hoeveelheid taken en het aantal gewerkte uren van met name vrouwen, via de mechanismen van de besproken theorieën.

### **Specialisatie, onderhandeling en dominantie**

Om goed te begrijpen hoe de economische verschillen tussen man en vrouw ontstaan, moet worden gekeken naar beslissingen op microniveau. Gary Becker (1974) beschrijft in zijn *'On the relevance of new economics in the family'* hoe de arbeidsmarktverdeling tussen mannen en vrouwen kan worden verklaard aan de hand van economische keuzes die binnen het huishouden worden gemaakt. Hierin stelt hij dat er sprake is van een rationele keuze met betrekking tot de taakverdeling van het huishouden: wanneer één van de partners meer zou kunnen verdienen met zijn of haar werk, zal deze partner zich meer specialiseren in participatie op de arbeidsmarkt. Als gevolg hiervan zal de andere partner meer tijd gaan besteden aan het huishouden en dus minder gaan werken. Het gaat hier om optimalisatie van de taakverdeling in overeenstemming met de partner. Er wordt aangenomen dat er een bepaald evenwicht is tussen het aantal uren dat besteed moet worden aan werk en het aantal uren dat besteed moet worden aan huishouden. Becker's theorie gaat over *specialisatie* door partners. Bij specialisatie worden beslissingen op stel-niveau gemaakt.

Naast het idee van specialisatie, maken veel auteurs gebruik van theorieën die stellen dat partners met elkaar *onderhandelen* (Blau & Kahn, 1999; Greenstein, 2000; Bittman et al., 2003; Parkman, 2004; Gupta, 2007; Van Breeschoten, Roeters & Van der Lippe, 2018). De aanname hier is dat partners met elkaar onderhandelen over hun plek in het huishouden. Wanneer een partner de potentie heeft om veel geld te verdienen, zorgt dit niet automatisch voor meer arbeidsmarktparticipatie voor deze partner omdat dit een logische specialisatie is. De partner moet daarentegen zijn of haar 'voorsprong' gebruiken als argument in de onderhandeling, zodat hij of zij meer uren kan werken, en de partner meer in het huishouden moet doen. In deze theorie wordt dus aangenomen dat men liever meer gaat werken dan meer taken doet in het huishouden.



Ook wordt aangenomen dat de onderhandeling uitmondt in een taakverdeling waarbij er een evenwicht bestaat tussen werk en huishouden. Deze laatste aanname was er ook bij het idee van specialisatie. Volgens onderhandelingstheorieën kunnen vrouwen die meer kunnen verdienen op de arbeidsmarkt dan hun man, meer gaan werken dan hun man omdat zij het kunnen afdwingen. De onderhandelingspositie voor vrouwen is meestal echter minder sterk omdat zij vaker een lager (potentieel) inkomen hebben dan hun man (Gupta, 2007).

Bij specialisatie is de positie van beide partners in principe gelijk aan elkaar. Dit geldt in mindere mate voor onderhandeling, aangezien een partner met een betere onderhandelingspositie, bepaalde keuzes kan afdwingen. Dit afdwingen van keuzes kan ook gebeuren zonder geheel rationele afwegingen. Het gaat dan om *dominantie* binnen een huishouden. Over de rol van dominantie wordt gesteld dat wanneer mannen dominantier zijn in een relatie, hun opleiding meer effect heeft op de keuzes die de vrouw uiteindelijk maakt, dan andersom (Huang et al., 2009). De dominante positie van een van de partners heeft als implicatie dat er keuzes over werk en andere dingen worden gemaakt vóór de andere partner. Uit onderzoek blijkt deze verwachting uit te komen: de opleiding van de vrouwelijke partner heeft geen effect voor het inkomen van de man wanneer de man als dominant wordt geacht binnen een relatie. Andersom is er wél een effect: hoe hoger de opleiding van de man, hoe hoger het inkomen van de vrouw (Huang et al., 2009). De bevinding dat de opleiding van de mannelijke partner wél uitmaakt voor het werk van de vrouw, maar andersom niet, heeft te maken met de mannelijke dominantie binnen de relatie, zo stellen de auteurs. In de volgende paragraaf zal duidelijk worden hoe deze theoretische mechanismen ook kunnen gelden voor ouderere versus jongere partners.

### **De rol van leeftijdsverschillen**

De drie bovenstaande theoretische concepten, respectievelijk *specialisatie*, *onderhandeling* en *dominantie* vormen de theoretische basis van deze scriptie. Om aan de hand hiervan hypothesen op te kunnen stellen over de rol van leeftijdsverschillen zullen nu eerst de relaties tussen de theorieën en leeftijdsverschillen worden uitgewerkt. Tot nu toe zijn de theorieën benaderd als mogelijke verklaringen voor arbeidsmarktverschillen tussen mannen en vrouwen. Bij het beschrijven van de rol van leeftijdsverschillen zal steeds gelden dat er middels de drie theoretische mechanismen een slechtere arbeidsmarktpositie (minder werk en meer huishouden)

voor de jongere partner wordt voorspeld. Dit zou vervolgens kunnen verklaren waarom vrouwen minder werken en meer in het huishouden doen dan mannen, gegeven het feit dat vrouwen veel vaker de jongste partner zijn in een relatie (CBS, 2018).

Bij specialisatie spelen leeftijdsverschillen een belangrijke rol, omdat zij effect hebben op de initiële onderhandelingspositie van partners. Wanneer een van de partners een aantal jaren ouder is, zal deze partner een hoger potentieel inkomen hebben wanneer hij of zij zal gaan werken, in vergelijking met de jongere partner. Niet alleen komt dit doordat men bijvoorbeeld niet het maximale minimumloon verdient als men in Nederland onder de 21 jaar is (Rijksoverheid, 2019). Het komt daarnaast doordat oudere partners al verder in hun opleidingen en carrières zijn. Zodoende zal de oudere partner zich vaker gaan specialiseren in het werk, met als gevolg dat de jongere partner zich specialiseert in huishoudelijke taken, aldus de specialisatietheorie.

Ook bij onderhandeling is een potentieel inkomen relevant. Aangezien een hogere leeftijd samenhangt met het eerder hebben afgerond van een opleiding en meer ervaring op de arbeidsmarkt, kunnen leeftijdsverschillen zorgen voor een ‘voorsprong’ voor de oudste partner, die gebruikt kan worden om maximale werkuren te realiseren ten koste van de jongere partner. Zoals eerder opgemerkt is een aanname hier dat het voor individuen zelf wenselijk is om zoveel mogelijk te werken en zo min mogelijk in het huishouden te doen. Een leeftijdsverschil zorgt dus voor een verschil in sociaal kapitaal tussen partners. Dit leidt vervolgens tot een slechtere onderhandelingspositie voor de jongere partner. Zodoende kunnen leeftijdsverschillen zorgen voor ‘slechtere’ uitkomsten voor de jongste partner, wat betekent dat de oudste partner meer zal gaan werken en dat het vaker zal voorkomen dat de jongere partner als gevolg hiervan een groter deel in het huishouden op zich neemt.

Leeftijdsverschillen kunnen tenslotte ook te maken met dominantie binnen een relatie. Zo zorgt een groot leeftijdsverschil tussen mannen en vrouwen bij het begin van een huwelijk, voor een lage mate van zeggenschap voor jongere vrouwen (Carmichael, 2011). Vrouwen die veel jonger zijn dan mannen hebben minder agency, zo wordt geconcludeerd (Carmichael, 2011). De onderzoeken op basis waarvan dit gesteld kan worden zijn schaars: leeftijdsverschillen zijn vrijwel nooit de focus van onderzoek. Er is nog wel een kwalitatief onderzoek dat ook stelt dat

leeftijd zeker kan meespelen in de dominante positie van de oudere man: een groter leeftijdsverschil geeft een grotere kans op een sterke machtspositie van de oudere man (Pyke & Adams, 2010). Bovenstaande verwachtingen kunnen natuurlijk opgaan voor jongere mannen, wanneer de vrouwelijke partner de oudste is.

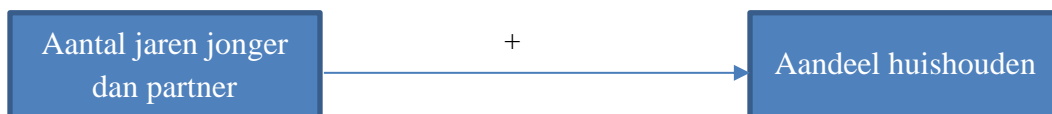
Natuurlijk staan specialisatie, onderhandeling en dominantie niet geheel los van elkaar. Zo is het zeer goed mogelijk dat meerdere van deze mechanismen uiteindelijk samen de ongelijke verdeling binnen het huishouden als gevolg hebben. Een sterke onderhandelingspositie kan bijvoorbeeld leiden tot een groter gevoel van dominantie over de andere partner. Voor alle theorieën geldt dat zij leiden tot de volgende hypothesen:

**H1: Hoe jonger iemand is ten opzichte van zijn of haar partner, hoe groter het aandeel huishoudelijke taken van deze persoon zal zijn.**

**H2: Hoe jonger iemand is ten opzichte van zijn of haar partner, hoe minder uren deze persoon zal werken.**

De bijbehorende padmodellen die de hypothesen illustreren zijn weergegeven in figuur 1 en 2.

*Figuur 1 Padmodel met hoofdeffect en als afhankelijke variabele 'aandeel huishouden' geïllustreerd*



*Figuur 2 Padmodel met hoofdeffect en als afhankelijke variabele 'werkuren' geïllustreerd*



Eerder in de theorie werd al besproken hoe dominantie binnen een relatie een rol kan spelen met betrekking tot keuzes binnen het huishouden. In een van de weinige onderzoeken waarin het effect van leeftijdsverschillen op de positie van de vrouw wordt onderzocht, is onderscheid gemaakt tussen twee factoren die ervoor zorgen dat vrouwen minder te zeggen hebben binnen de relatie. Eén factor heeft te maken met de leeftijd bij aanvang van de relatie. Zo blijkt dat hoe jonger de vrouw is bij aanvang van de relatie, hoe minder zij te zeggen heeft binnen die relatie (Carmichael, 2011). Dit komt doordat vrouwen die op een latere leeftijd trouwen, meer tijd hebben om volwassen te worden en zich te ontwikkelen, en zo in staat zijn om meer menselijk kapitaal op te bouwen. Dit hebben vrouwen in veel beperktere mate wanneer zij heel jong trouwen (Carmichael, 2011). Zodoende zal bij jong getrouwde stellen vaker een traditionele rolverdeling voorkomen.

Deze redenering past ook bij het idee dat men afhankelijk van de leeftijd in een bepaalde levensfase zit. Zo geldt dat mensen tot ongeveer hun dertigste levensjaar, steeds meer gaan werken en vanaf ongeveer hun vijftigste levensjaar, minder zullen gaan werken, tot zij met pensioen gaan (Jonung & Persson, 1993). Om die reden maakt het ook uit welke leeftijd de jongste partner heeft, om te bepalen wat de impact van een leeftijdsverschil is. Wanneer een leeftijdsverschil van vijf jaar bestaat voor een stel waarvan de jongste partner 18 jaar is, dan zal dit andere gevolgen hebben dan wanneer de jongste partner vijftig jaar is. Die partner heeft immers ruimschoots de tijd gehad om sociaal kapitaal op te bouwen door bijvoorbeeld opleidingen te doorlopen en veel te werken. Verder maakt bijvoorbeeld de leeftijd waarop getrouwd wordt uit: zo blijven jonge getrouwde vrouwen meer afhankelijk van hun man. Verder is gevonden dat de mate waarin leeftijdsverschil een negatieve invloed heeft op de economische afhankelijkheid van de vrouw, afhangt van de leeftijd waarop zij de relatie is aangegaan (Pyke & Adams, 2010). Als een vrouw wat ouder is bij aanvang van een relatie, heeft zij zich al kunnen ontwikkelen.

Bovenstaande redeneringen stellen dat het uitmaakt hoe oud de jongste partner (meestal de vrouw) was bij aanvang van de relatie. Zodoende kunnen de volgende hypothesen worden opgesteld:

**H3: Het effect van het aantal jaren dat iemand jonger is dan zijn of haar partner op het aandeel huishoudelijke taken, is positiever voor mensen die jonger waren bij aanvang van de huidige relatie.**

**H4: Het effect van het aantal jaren dat iemand jonger is dan zijn of haar partner op het aantal uren dat deze persoon werkt, is negatiever voor mensen die jonger waren bij aanvang van de huidige relatie.**

Zoals Becker laat zien (1974), heeft de mate van bestede uren op de arbeidsmarkt effect op de toekomstige kansen op de arbeidsmarkt. Dit heeft te maken met de *accumulatie van menselijk kapitaal*. Omdat vrouwen vaak minder menselijk kapitaal op de arbeidsmarkt gebruiken wordt er ook minder geaccumuleerd. Hierdoor worden verschillen tussen man en vrouw steeds groter. Een klein verschil in economische status in het begin van een relatie, kan dus grote effecten hebben op de lange termijn. Het aantal jaren dat een relatie gaande is zou dus invloed kunnen hebben op de economische positie van de persoon die bij aanvang van de relatie over minder sociaal kapitaal beschikte. Aangezien vrouwen volgens de traditionele rolverdeling al meer in het huishouden zouden moeten doen, en omdat zij veel vaker de jongste partner zijn, kan worden gesteld dat beide factoren elkaar als gevolg van accumulatie versterken. Wanneer een partner én vrouw én de jongste is, zal haar onderhandelingspositie extra ‘slecht’ worden en kan er dus een extra ‘slechte’ uitkomst verwacht worden in de vorm van meer huishoudelijke taken.

Bittman et al. (2003) keken in hoeverre het idee over onderhandeling tussen partners daadwerkelijk kan verklaren hoe partners de taakverdeling organiseren. Zij stellen immers dat gender ook effect heeft op deze organisatie, middels normen, interacties en instituties. Ook veel andere auteurs nemen deze ‘*gender display*’ mee als factor in hun model (Blau & Kahn, 1999; Greenstein, 2000; Bittman et al., 2003; Parkman, 2004; Gupta, 2007; Van Breeschoten, Roeters & Van der Lippe, 2018). Gender heeft zelfs mogelijk een tegenovergesteld effect ten opzichte van het idee over onderhandeling, in het geval dat de vrouw de broodwinner is (Bittman et al., 2003; Greenstein, 2000). Volgens de onderhandelingstheorie zou een vrouw met een hoger inkomen dan haar man, als gevolg van een rationele onderhandeling, meer gaan werken, waar haar man meer zal gaan doen in het huishouden. Het blijkt echter dat doordat er sprake is van

‘gender deviance’ – de situatie waarin een vrouw werkt en de man niet, gaat immers tegen gendernormen in – een traditionele taakverdeling gebruikt kan worden om de afwijking van de gendernormen te herstellen. De man doet dan juist minder in het huishouden naarmate de vrouw nog meer gaat werken (Bitmann et al., 2003).

Volgens de theorie van *gender display* kan dus worden gesteld dat een effect zoals die van leeftijdsverschil, uiteen kan lopen afhankelijk van de gender van de jongste partner. Net zoals bewezen is dat mannen minder in het huishouden doen wanneer zij minder werken (vanaf een bepaald punt) om zo het mannelijke imago niet aan te tasten, kan ook worden beredeneerd dat mannen die jonger zijn dan hun vrouw minder doen in het huishouden, aangezien zij al niet voldoen aan de norm dat de man geacht wordt de oudste te zijn in de relatie. De auteurs geven aan leeftijd op verschillende manier te hebben geïnccludeerd, maar dat dit geen duidelijke invloed had. Het lijkt er niet op dat ze aandacht hebben geschonken aan het effect van leeftijdsverschillen.

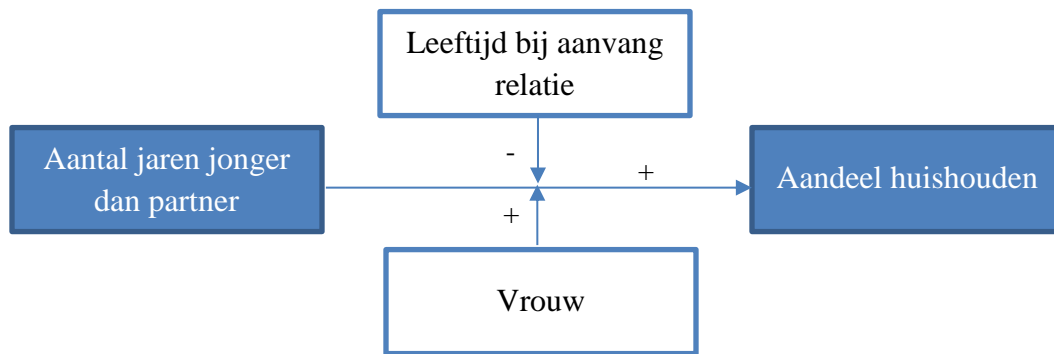
Aan de hand van de theorieën over accumulatie van menselijk kapitaal en de rol van gender, kunnen de volgende hypothesen worden opgesteld:

**H5: Het effect van het aantal jaren dat iemand jonger is dan zijn of haar partner op het aandeel huishoudelijke taken, is positiever voor vrouwen dan voor mannen.**

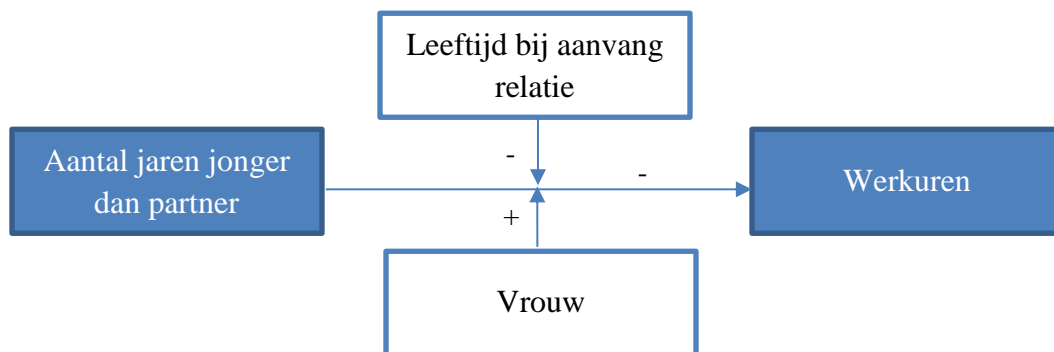
**H6: Het effect van het aantal jaren dat iemand jonger is dan zijn of haar partner op het aantal uren dat deze persoon werkt, is negatiever voor vrouwen dan voor mannen.**

In Figuur 3 en 4 zijn de padmodellen geïllustreerd die betrekking hebben op de hypothesen 3 tot en met 6.

*Figuur 3 Padmodel met afhankelijke variabele aandeel huishouden jongste partner*



*Figuur 4 Padmodel met afhankelijke variabele gewerkte uren door jongste partner.*



## Data en Methodes

Voor deze scriptie wordt data gebruikt van de NKPS (Netherlands Kinship Panel Study). De NKPS is het Nederlandse onderdeel van de GGP. De NKPS doet onderzoek naar de sterkte van familiebanden in Nederland (Dykstra et al., 2004). In deze scriptie wordt gebruik gemaakt van de eerste wave van het onderzoek, die is uitgevoerd tussen 2002 en 2004. De data is zeer bruikbaar voor het testen van de hypothesen omdat er ook heel veel gevraagd is naar gegevens over partners. Leeftijden, taken in het huishouden en gewerkte uren zijn allemaal opgenomen in de vragenlijsten. Aan deze eerste wave hebben 8161 mensen meegedaan tussen de 18 en 79 jaar. Deze respondenten zijn verzameld aan de hand van een representatieve willekeurige steekproef van Nederlandse adressen (Dykstra et al., 2005). Bij de respondenten zijn vrouwen oververtegenwoordigd, zo is 58,1% van de respondenten vrouw. Als wordt gekeken naar heterostellen, is logischerwijs het grootste deel van de partners man (63,5%). De data bevat één meetmoment waardoor causale verbanden moeilijker zijn aan te tonen.

### Selectie

Voor de onderzoeksvraag zijn alleen mensen met een partner relevant. Om deze reden worden mensen zonder partner uit de dataset gehaald. Respondenten met partners blijven over (N=5854). Aangezien er in dit onderzoek onderscheid wordt gemaakt tussen man en vrouw, moeten de homostellen uit de dataset worden gehaald (N=5747). Aangezien een relatie voor het negende levensjaar zeer onwaarschijnlijk is en hier weinig cases van waren, zijn deze ook uit de dataset gehaald (N=5729). Ook zijn de analyses alleen interessant voor de beroepsbevolking, dus zijn alle 65-plussers tevens niet meegenomen (N=4966). Wanneer beide partners een inkomen van 0 euro hebben worden zij ook uit de dataset gehaald, omdat zij niet relevant zijn voor de onderzoeksvraag (N=4674). Gewerkte uren hebben immers heel andere implicaties wanneer hiermee geen inkomen wordt gegenereerd. Verder worden er geen selecties gemaakt in de dataset. De hoeveelheid cases die meegenomen kunnen worden in de analyse is afhankelijk van de response-rate in de variabelen die worden geanalyseerd: respondenten moeten op iedere relevante variabele hebben geantwoord. Aan de hand hiervan wordt de uiteindelijke steekproefgrootte bepaald (N=3192).



## Operationalisatie

### Afhankelijke en onafhankelijke variabelen

In dit onderzoek wordt gebruik gemaakt van twee afhankelijke variabelen: werkuren van de respondent en het aandeel in huishoudelijke taken van de respondent.

#### *Werkuren respondent*

Het aantal werkuren van de respondent is in absolute getallen opgenomen in de dataset. Aangezien er een maximum zit op realistische gewerkte uren per week is er een maximum van 80 werkuren per week aangehouden. Een groot effect van extreem hoge waarden wordt hierdoor geminimaliseerd. Het aantal werkuren loopt uiteen van 0 tot 80 uur. In de eerste regressieanalyse dient deze variabele als controlevariabele.

#### *Aandeel huishoudelijke taken respondent*

Aan de hand van vragen over taken in het huishouden kon een variabele worden aangemaakt die aangeeft wat het aandeel in huistaken is van de jongste partner. In het onderzoek werden vijf vragen gesteld over taken in het huishouden. Aan de hand van een factoranalyse en een betrouwbaarheidsanalyse kon worden bepaald of de vragen (eten klaarmaken, boodschappen doen, schoonmaken, administratie, klusjes doen in en rond het huishouden) tot één schaal gemaakt mochten worden. Voor twee schalen was er een eigen value hoger dan 1. In Tabel 1 zijn de factorladingen van deze schalen weergegeven.

*Tabel 1 Factoranalyse huishoudelijke taakverdeling*

<b>Vraag</b>	<b>Factorladingen schaal 1</b>	<b>Factorladingen schaal 2</b>
1 Eten koken	0,843	-0,052
2 Boodschappen doen	0,801	0,232
3 Schoonmaken	0,793	0,005
4 Administratie	-0,001	0,443
5 Klusjes doen	-0,493	0,208
<b>Eigen value</b>	<b>2,600</b>	<b>1,041</b>

De factorlading voor de vierde variabele (administratie) is veel te laag en deze zal dus niet worden meegenomen in de schaal. Aangezien er al drie variabelen zijn die een zeer goede factorlading hebben (eten koken, boodschappen doen en schoonmaken) is ook de vijfde variabele (klusjes doen) niet opgenomen in de schaal wegens een lagere factorlading. Wanneer een betrouwbaarheidsanalyse werd uitgevoerd voor 'eten koken', 'boodschappen doen' en 'schoonmaken' bleek een dergelijke schaal genoeg betrouwbaar (Cronbach's Alpha = 0.842). Deze vragen werden dus samengevoegd in de schaal 'taken respondent'. De schaal is zo gemaakt dat een waarde van '0' betekent dat de partner van de respondent alle taken uitvoert waar '5' betekent dat de respondent zelf alle taken uitvoert. In de tweede regressieanalyse dient deze variabele als controlevariabele.

#### *Leeftijdsverschil (partner – respondent)*

Aan de hand van gegevens over de leeftijden van respondenten en hun partners, kon ook het leeftijdsverschil in jaren worden berekend. Hierbij is er bewust zo gecodeerd dat hoe hoger er gescoord werd op de variabele, hoe jonger de respondent is ten opzichte van zijn of haar partner. Bij een negatieve waarde betekent dit dat de respondent ouder is dan de partner. Bij een '0'-waarde zijn respondent en partner even oud. Bij een positieve waarde is de respondent ouder dan de partner. De leeftijdsverschillen lopen uiteen van -30 tot 25 jaar.

#### *Leeftijd respondent bij aanvang relatie*

Vanuit de theorie is gesuggereerd dat de leeftijd van mensen bij aanvang van hun relatie relevant is. Aan de hand van zowel gegevens over het geboortjaar van respondenten als gegevens over het jaar waarin de relatie is aangevangen, kon worden berekend hoe oud respondenten waren bij aanvang van de relatie. De leeftijden lopen van 9 tot 68. Deze variabele is gecentreerd waardoor de minimumwaarde nu onder nul ligt (-14,38).

#### Controlevariabelen

##### *Geslacht*

Voor de variabele geslacht konden respondenten man (0) of vrouw (1) invullen. Aangezien de data gaat over partners, betekent dit dat wanneer de respondent een man (0) is, zijn partner een vrouw is. Homostellen zijn immers uit de dataset gefilterd. Logischerwijs geldt ook dat wanneer

de respondent een vrouw (1) is, haar partner een man is. Hierdoor is ook het geslacht van de partners bekend.

#### *Dummy's leeftijd respondent*

Vanuit de literatuur bleek dat leeftijd niet zomaar als lineair mag worden aangenomen als het gaat om arbeidsmarktparticipatie. Om deze reden worden er voor leeftijd van de respondent dummy's aangemaakt. Er zijn dummy's aangemaakt voor de categorieën 16-29, 30-39, 40-49, 50-65. Deze sluiten aan op verschillende levensfasen, zoals eerder in de theorie is besproken.

#### *Even oud*

De partners die even oud zijn – dat betekent dat ze bij uitvoering van het onderzoek net zoveel jaren oud waren – hebben mogelijk invloed op de mate waarin leeftijdsverschil effect heeft. Bij hen is hier immers geen sprake van. Het gaat om een dummy met de waarden 'niet even oud' (0) en 'even oud' (1). 314 Respondenten zijn even oud als hun partner.

#### *Opleiding respondent*

Bij de variabele opleiding is een schaal geconstrueerd van 1 tot 10. Het gaat hier om de hoogst genoten opleiding van de respondent. De categorieën zijn: (1) lagere school niet afgemaakt, (2) lagere school, (3) beroepsopleiding, Ibo of huishoudschool, (4) mavo, ulo, mulo (5) havo, mms, (6) vwo, hbs, atheneum, gymnasium, (7) mbo, kmbo, (8) hbo, (9) universiteit, (10) postdoc.

#### *Opleiding partner*

Bij de variabele opleiding is een schaal geconstrueerd van 1 tot 10. Het gaat hier om de hoogst genoten opleiding van de partner van de respondent. De categorieën zijn: (1) lagere school niet afgemaakt, (2) lagere school, (3) beroepsopleiding, Ibo of huishoudschool, (4) mavo, ulo, mulo (5) havo, mms, (6) vwo, hbs, atheneum, gymnasium, (7) mbo, kmbo, (8) hbo, (9) universiteit, (10) postdoc.

#### *Werkuren partner*

Het aantal werkuren van de partner van de respondent is in absolute getallen opgenomen in de dataset. Aangezien er een maximum zit op realistische gewerkte uren per week is er een

maximum van 80 werkuren per week aangehouden. Een groot effect van extreem hoge waarden wordt hierdoor geminimaliseerd. Het aantal werkuren loopt uiteen van 0 tot 80 uur. Deze variabele zal als extra controlevariabele dienen aangezien

### *Relatieduur*

Het is ook van belang om te weten sinds wanneer de relatie al in stand is. Zoals in het theoretisch kader aangegeven kunnen verhoudingen tussen partners die bestaan aan het begin van de relatie, uitkomsten produceren die zichzelf accumuleren. Op basis van gegevens over het jaartal waarin de relatie is aangevangen, kan worden berekend hoe lang de relatie al gaande is in het jaar van afname van het onderzoek (gekozen voor 2003). De relatieduur loopt uiteen van 0 tot 49 jaar.

### *Aantal kinderen*

Aangezien het aantal kinderen een aanzienlijke impact zal hebben op het aantal uren dat besteed moet worden aan het huishouden, moet hierop gecontroleerd worden in de analyse. Hier is aangegeven wat het aantal kinderen (zowel geadopteerd als biologisch) is van de respondent. Dit aantal loopt uiteen van 0 kinderen tot 11 kinderen.

## **Beschrijvende statistieken**

In onderstaande tabel volgen de beschrijvende statistieken voor de variabelen die mee zijn genomen in de analyse. Voor iedere variabele is het minimum, maximum en gemiddelde aangegeven. Voor de variabelen die meer dan twee waarden bevatten is ook de standaard deviatie weergegeven.

*Tabel 2 Beschrijvende statistieken*

	<b>Min</b>	<b>Max</b>	<b>Gem.</b>	<b>St. dev.</b>
<b>Leeftijdsverschil (partner-respondent)</b>	-30	25	1,22	4,69
<b>Huistaken respondent</b>	0	4	2,35	1,08

<b>Respondent vrouw</b>	0	1	0,64	
<b>Leeftijd begin respondent</b>	-14,38	36,62	0	7,22
<b>Leeftijd respondent (16-29)</b>	0	1	0,13	
<b>Leeftijd respondent (30-39)</b>	0	1	0,32	
<b>Leeftijd respondent (40-49)</b>	0	1	0,30	
<b>Leeftijd respondent (50-65)</b>	0	1	0,25	
<b>Even oud</b>	0	1	0,10	
<b>Opleiding respondent</b>	1	10	6,35	2,10
<b>Opleiding partner</b>	1	10	6,17	2,22
<b>Relatieduur jaren</b>	0	49	18,66	11,47
<b>Aantal kinderen</b>	0	11	1,72	1,24
<b>Werkuren respondent</b>	0	80	27,23	17,52
<b>Werkuren partner</b>	0	80	31,71	17,70
<b>Valid N (listwise)</b>	3192			

## **Analysestrategie**

Vóór het uitvoeren van de analyses wordt eerste de correlatie tussen alle variabelen weergegeven om te laten zien in hoeverre zij samenhangen met elkaar. Om de opgestelde hypothesen te kunnen testen is er gebruik gemaakt van meervoudige regressies. Aan de hand van meervoudige regressies zal vervolgens eerst worden getest of leeftijdsverschillen effect hebben op het aandeel in huishoudelijke taken van de respondent. Hiervoor zal in het eerste model het hoofdeffect en de bijbehorende controlevariabelen worden meegenomen. De controlevariabelen zijn geslacht van de respondent, leeftijd van de respondent bij aanvang van de huidige relatie, huidige leeftijd in verschillende dummy-variabelen, een dummy die weergeeft of de respondent even oud is als de partner of niet, opleiding van de respondent, opleiding van de partner, het aantal jaren dat de relatie gaande is en het aantal kinderen van de respondent. In een volgend model wordt ook de variabele toegevoegd die leeftijdsverschillen – hoe jong de respondent is ten opzichte van de partner – en de leeftijd van de respondent bij aanvang van de relatie, interacteert. Hierna worden nog twee extra controlevariabelen toegevoegd: werkuren van de respondent en werkuren van de partner. Hoewel uit de theorie duidelijk werd dat de huishoudelijke taken door dezelfde mechanismen worden voorspeld als werkuren (van respondent of partner), is het mogelijk dat er nog een effect overblijft wanneer wordt gecontroleerd voor werkuren. In de laatste twee modellen worden model 2 en 3 herhaald maar wordt als interactievariabele de interactie tussen leeftijdsverschil en geslacht van de respondent genomen. Dit geldt voor zowel tabel 4, waar als afhankelijke variabele het aandeel in huishoudelijke taken van de respondent wordt genomen, als voor tabel 5, waar als afhankelijke variabele het aantal gewerkte uren van de respondent wordt genomen.

## Resultaten

In dit hoofdstuk worden de resultaten besproken van de correlatie en regressies. De resultaten van de correlatie zijn in tabel 3 weergegeven. Deze tabel geeft aan in hoeverre de verscheidene variabelen die worden gebruikt voor de analyses samenhangen met elkaar. Er is gebruik gemaakt van de Spearman rho aangezien er geen gelijke verdeling wordt aangenomen, voor bijvoorbeeld de variabelen over opleidingen (Spearman, 1904). In tabel 4 zijn de uitwerkingen weergegeven van de meervoudige regressies met als afhankelijke variabele 'aandeel in huishoudelijke taken door de respondent'. In tabel 5 zijn de uitwerkingen weergegeven van de meervoudige regressies met als afhankelijk variabele 'aantal gewerkte uren door de respondent'. Beide tabellen zijn opgedeeld in vijf modellen. In het eerste model zijn de hoofdeffecten en controlevariabelen meegenomen. In het tweede model wordt de interactie tussen leeftijdsverschil (partner – respondent) en de leeftijd van de respondent bij aanvang van de relatie toegevoegd. In model 3 worden de extra controlevariabelen toegevoegd die betrekking hebben op de werkuren van de respondent en partner. In model 3 van tabel 5 worden de werkuren van de respondent niet als controlevariabele gebruikt, deze vormen immers al de afhankelijke variabele. In plaats daarvan wordt in model 3 van tabel 5 naast de werkuren ook gecontroleerd voor het aandeel in huishoudelijke taken van de respondent, dit was de afhankelijke variabele in tabel 4. Model 3 heeft zoals eerder vernoemde het doel om te kijken of er nog effecten overblijven nadat voor deze zaken wordt gecontroleerd, gelet op de theoretische mechanismen van bijvoorbeeld *dominantie* of *gender display*. In model 4 wordt de interactie tussen leeftijdsverschil (partner-respondent) en geslacht van de respondent toegevoegd. Tot slot worden in model 5 hier de werkuren van de partner en het aandeel in huishoudelijke taken van de respondent bij betrokken als controlevariabelen.

Uit tabel 3 is af te lezen dat de huishoudelijke taken sterk samenhangen met geslacht van de respondent: vrouwen doen meer in het huishouden ( $R_s = 0,71$ ;  $p < 0,001$ ). Dit is de sterkste correlatie. De hoogste correlaties zijn logisch en werden verwacht, zoals een samenhang tussen het aandeel in huishoudelijke taken en de hoeveelheid werkuren ( $R_s = -0,61$ ;  $p < 0,001$ ) of de samenhang tussen verschillende factoren waar een leeftijdsfactor of duur in zit, zoals het aantal jaren van de relatie en aantal kinderen ( $R_s = 0,46$ ;  $p < 0,001$ ).

Tabel 3 Correlatietabel

\*\*\*p<0,001 \*\*p<0,01 \*p<0,05

Variabelen	Leeftijdsverschil (partner-respondent)	Huistaken respondent	Werkuren respondent	Leeftijd begin respondent	Respondent vrouw	Leeftijd respondent (16-29)	Leeftijd respondent (30-39)	Leeftijd respondent (40-49)	Leeftijd respondent (50-65)	Even oud	Opleiding respondent	Opleiding partner	Relatie duur	Aantal kinderen	Werkuren partner
Leeftijdsverschil (partner-respondent)	1														
Huistaken respondent	0,37***	1													
Werkuren respondent	-0,31***	-0,61***	1												
Leeftijd begin respondent	-0,28***	-0,14***	0,14***	1											
Respondent vrouw	0,56***	0,71***	-0,58***	-0,18***	1										
Leeftijd respondent (16-29)	0,12***	0,01	0,07***	-0,12***	0,09***	1									
Leeftijd respondent (30-39)	0,10***	0,07***	-0,04*	0,04*	0,11***	-0,27***	1								
Leeftijd respondent (40-49)	-0,03	-0,00	0,03	0,05**	-0,04*	-0,26***	-0,45***	1							
Leeftijd respondent (50-65)	-0,17***	-0,08***	-0,05**	0,00	-0,15***	-0,23***	-0,39***	-0,38***	1						
Even oud	-0,15***	-0,07***	0,07***	-0,04*	-0,07***	0,02	-0,01	-0,02	0,01	1					
Opleiding respondent	-0,05**	-0,17***	0,26***	0,14***	-0,11***	0,05**	0,05**	-0,02	-0,07***	0,09***	1				
Opleiding partner	0,02	0,07***	0,03	0,10***	0,08***	0,03	0,05**	0,01	-0,09***	0,04**	0,49***	1			
Relatieduur	-0,02	-0,01	-0,11***	-0,50***	-0,07***	-0,46***	-0,36***	0,16***	0,58***	0,04*	0,11***	-0,09***	1		
Aantal kinderen	-0,05**	0,04*	-0,17***	-0,15***	-0,04*	-0,42***	-0,06***	0,21***	0,18***	-0,01	-0,10***	-0,04*	0,46***	1	
Werkuren partner	0,29***	0,57***	-0,40***	-0,09***	0,59***	0,11***	0,13***	-0,03	-0,20***	-0,02	-0,03	0,19***	-0,15***	-0,09***	1
N	3192														



Tabel 4 Regressie met als afhankelijke variabele aandeel in huishoudelijke taken van de respondent

	Model 1		Model 2		Model 3		Model 4		Model 5	
	B	se	B	se	B	se	B	se	B	se
<b>Constante</b>	1,37***	0,07	1,35***	0,07	1,73***	0,07	1,36***	0,07	1,75***	0,07
<b>Leeftijdsverschil (partner-respondent)</b>	-0,02***	0,01	-0,01	0,00	-0,01	0,00	-0,02**	0,01	-0,01*	0,01
<b>Respondent vrouw</b>	1,65***	0,03	1,62***	0,03	1,11***	0,04	1,65***	0,03	1,12***	0,04
<b>Leeftijd begin respondent</b>	0,00	0,01	0,00	0,01	0,00	0,00	0,00	0,01	0,00	0,00
<b>Leeftijd respondent (16-29)</b>	Ref	Ref	Ref	Ref	Ref	Ref	Ref	Ref	Ref	Ref
<b>Leeftijd respondent (30-39)</b>	0,03	0,06	0,04	0,06	0,04	0,05	0,03	0,06	0,03	0,05
<b>Leeftijd respondent (40-49)</b>	0,01	0,09	0,02	0,09	0,08	0,08	0,01	0,09	0,07	0,08
<b>Leeftijd respondent (50-65)</b>	-0,04	0,13	-0,03	0,13	0,05	0,12	-0,04	0,13	0,04	0,12
<b>Even oud</b>	-0,05	0,04	-0,03	0,05	-0,03	0,04	-0,04	0,05	-0,04	0,04
<b>Opleiding respondent</b>	-0,06***	0,01	-0,06***	0,01	-0,03***	0,01	-0,06***	0,01	-0,03***	0,01
<b>Opleiding partner</b>	0,04***	0,01	0,04***	0,01	0,02***	0,01	0,04***	0,01	0,02***	0,01
<b>Relatieduur jaren</b>	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	-0,00	0,00
<b>Aantal kinderen</b>	0,03*	0,01	0,02**	0,01	0,00	0,01	0,03*	0,01	0,00	0,01
<b>Werkuren respondent</b>					-0,02***	0,00			-0,02***	0,00
<b>Werkuren partner</b>					0,01***	0,00			0,01***	0,00
<b>Leeftijdsverschil*Leeftijd begin respondent</b>			-0,00***	0,00	-0,00**	0,00				

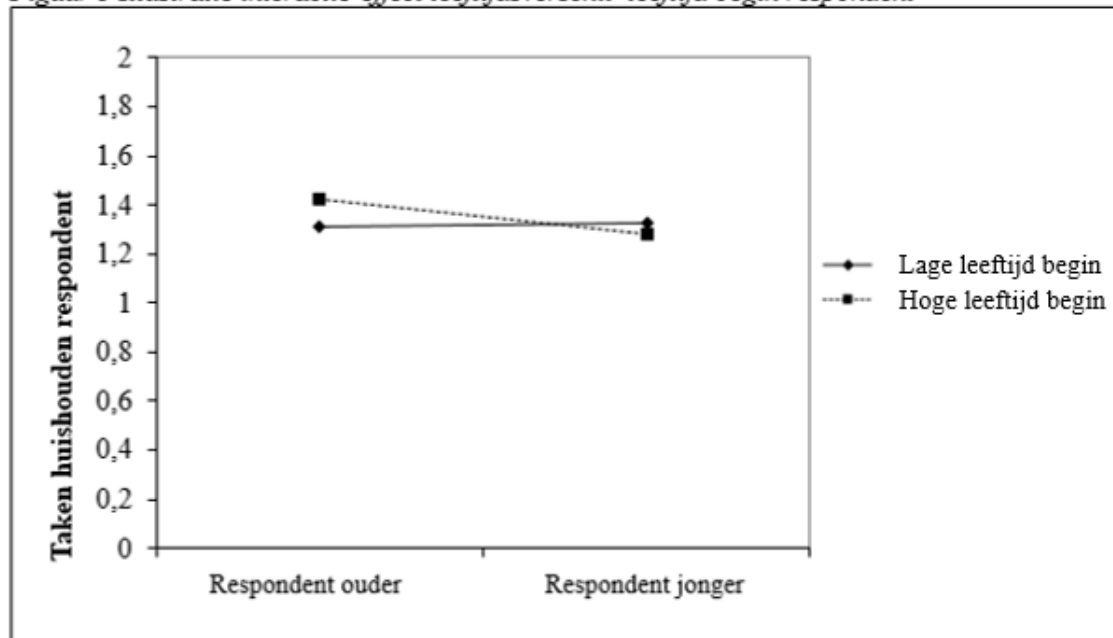
<b>Leeftijdsverschil*Geslacht respondent</b>				0,00	0,01	0,00	0,01
<b>R2</b>	0,53	0,54	0,60	0,53		0,60	
<b>Valid N (listwise)</b>	3192						

\*\*\*p<0,001 \*\*p<0,01 \*p<0,05

In tabel 4 zijn de resultaten weergegeven voor de meervoudige regressies met als afhankelijke variabele het aandeel in huishoudelijke taken van de respondent. Deze tabel heeft dus betrekking op hypothesen 1, 3 en 5. Bij model 1 van tabel 4 is een negatief hoofdeffect gevonden van leeftijdsverschil (partner – respondent) op het aandeel in huishoudelijke taken van de respondent ( $b=-0,02$ ;  $t=-4,49$ ;  $p<0,001$ ). Dit betekent dat hoe jonger iemand is ten opzichte van zijn of haar partner, hoe minder deze persoon gaat doen in het huishouden. Dit is het tegenovergestelde van de verwachting. Aan de hand hiervan wordt hypothese 1 *‘Hoe jonger iemand is ten opzichte van zijn of haar partner, hoe groter het aandeel huishoudelijke taken van deze persoon zal zijn’* verworpen. Voor wat betreft de controlevariabelen speelt geslacht van de partner een zeer groter rol ( $b=1,65$ ;  $t=51,89$ ;  $p<0,001$ ). Ook zijn de opleidingen relevant: de opleiding van de respondent zorgt logischerwijs voor een lager aandeel in huishoudelijke taken ( $b=-0,06$ ;  $t=-7,89$ ;  $p<0,001$ ) waar een hogere opleiding van de partner zorgt voor een groter aandeel in huishoudelijke taken van de respondent ( $b=0,04$ ;  $t=5,80$ ;  $p<0,001$ ). Ook heeft het aantal kinderen enige invloed ( $b=0,03$ ;  $t=2,01$ ;  $p=0,044$ ). Wanneer in model 2 de interactievariabele wordt toevoegt die het leeftijdsverschil en de leeftijd bij aanvang van de relatie interacteert, is het hoofdeffect van het jonger zijn niet meer significant. De interactie laat zien dat het negatieve effect er vooral is voor de mensen die hun relatie later aanvingen. Model 3 controleert ook voor de werkuren van de partner en van de respondent. De invloed van het geslacht van de respondent neemt hierdoor voor een aanzienlijk deel af ( $b=1,11$ ;  $t=29,43$ ;  $p<0,01$ ). Ook halveren de effecten van de opleidingen ( $b=-0,03$ ;  $t=-4,26$ ;  $p<0,05$ ) ( $b=0,02$ ;  $t=3,61$ ;  $p<0,001$ ). Het effect van het aantal kinderen verdwijnt. Toch zijn deze drie factoren nog steeds allemaal significant. Het interactie-effect bestaat na toevoeging van de laatste controlevariabelen nog steeds. De derde hypothese *‘Het effect van het aantal jaren dat iemand jonger is dan zijn of haar partner, op het aandeel huishoudelijke taken is positiever voor mensen die jonger waren bij aanvang van de huidige*

*relatie* kan dus wél worden bevestigd. Alhoewel de verwachting was dat het hoofdeffect positief zou zijn, kan aan de hand van de interactie worden gezegd dat het hoofdeffect voor de groep mensen die ouder waren bij aanvang van relatie minder negatief is dan voor de mensen die jonger waren bij aanvang van de relatie. Zodoende is het effect dus *positiever* voor die eerste groep. Om de interpretatie van de interactie volledig te begrijpen kan worden gekeken naar figuur 5.

*Figuur 5 Illustratie interactie-effect leeftijdsverschil\*leeftijd begin respondent*



In figuur 5 is geïllustreerd hoe het significante interactie-effect uit model 2 van tabel 4 eruitziet. Door de figuur wordt duidelijk hoe het gevonden negatieve effect van aantal jaren jonger zijn anders is voor mensen die jong waren bij aanvang van hun relatie dan voor mensen die ouder waren bij aanvang van hun relatie. Waar voor de oudere respondenten bij aanvang van de relatie duidelijk geldt dat een groter leeftijd zorgt voor een kleiner aandeel in huishoudelijke taken, is dit voor de jongere respondenten bij aanvang van de relatie niet zo. Voor die laatste groep lijkt er geen effect te zijn van leeftijdsverschil op het aandeel huishoudelijke taken. Dit aandeel blijft stabiel.

Modellen 4 en 5 uit tabel 4 bevatten de interactie tussen leeftijdsverschil (partner – respondent) en geslacht van de respondent. Deze interactie is niet significant gebleken. Het is dus niet zo dat het effect van leeftijdsverschil sterker is voor mannen dan wel vrouwen. Hypothese 5 *‘Het effect van het aantal jaren dat iemand jonger is dan zijn of haar partner, op het aandeel huishoudelijke taken is positiever voor vrouwen dan voor mannen.’* is dus verworpen. De invloeden van de controlevariabelen zijn in model 4 en 5 vrijwel gelijk aan modellen 2 en 3. Geslacht en de opleidingen hebben wederom effect op de huishoudelijke taken van de respondent. Aangezien significante interactie tussen leeftijdsverschil en leeftijd bij aanvang van de relatie niet meer is meegenomen, en de interactie met geslacht niet significant is, komt het hoofdeffect van leeftijdsverschil op de huishoudelijke taken in model 4 weer terug ( $b=-0,02$ ;  $t=-3,16$ ;  $p=0,002$ ). Model 5 geeft goed weer hoe de controlevariabelen over de werkuren van de respondent en werkuren van de partner, een deel van het hoofdeffect (en van de andere controlevariabelen) kan verklaren. Zo wordt het negatieve hoofdeffect minder significant ( $b=-0,01$ ;  $t=-2,36$ ;  $p=0,018$ ) en halveren de effecten van opleiding van de respondent ( $b=-0,03$ ;  $t=-4,29$ ;  $p<0,001$ ) en opleiding van de partner ( $b=0,02$ ;  $t=3,55$ ;  $p<0,001$ ). Het effect van aantal kinderen wordt door de werkuren zelfs helemaal verklaard.

Voor tabel 4 geldt dat er nergens een effect is gevonden voor de controlevariabelen die betrekking hebben op de huidige leeftijd, hier is de jongste categorie (16-29) als referentiecategorie genomen. Ook is voor de dummy ‘even oud/niet even oud’ geen effect gevonden. Het aantal jaren dat iemand een relatie heeft is ook niet van invloed gebleken. De verklaarde variantie ( $R^2$ ) is in ieder model aanzienlijk, namelijk hoger dan 0,5. Dit betekent dat in alle modellen minstens 50% van de waarde van de afhankelijke variabele, het aandeel in huishoudelijke taken door de respondent, wordt voorspeld. De modellen waar werkuren aan toe zijn gevoegd verklaren meer, namelijk 60% van de waarde van de afhankelijke variabele ( $R^2=0,60$ ).

*Tabel 5 Regressie met als afhankelijke werkuren van de respondent*

<b>Model 1</b>		<b>Model 2</b>		<b>Model 3</b>		<b>Model 4</b>		<b>Model 5</b>	
<b>B</b>	<b>se</b>	<b>B</b>	<b>se</b>	<b>B</b>	<b>se</b>	<b>B</b>	<b>se</b>	<b>B</b>	<b>se</b>

<b>Constante</b>	37,79***	1,24	38,14***	1,24	46,95***	1,26	38,01***	1,25	47,00***	1,27
<b>Leeftijdsverschil (partner-respondent)</b>	0,7	0,06	-0,05	0,07	-0,11	0,07	0,17	0,11	0,04	0,10
<b>Respondent vrouw</b>	-	0,60	-	0,60	-8,98***	0,80	-	0,60	-9,17***	0,80
	20,04***		19,61***				20,06***			
<b>Leeftijd begin respondent</b>	-0,42***	0,09	-0,42***	0,09	-0,42***	0,08	-0,41***	0,09	-0,42***	0,08
<b>Leeftijd respondent (16-29)</b>	Ref	Ref	Ref	Ref	Ref	Ref	Ref	Ref	Ref	Ref
<b>Leeftijd respondent (30-39)</b>	1,79	1,07	1,60	1,07	2,05*	1,02	1,76	1,07	2,14*	1,02
<b>Leeftijd respondent (40-49)</b>	6,70***	1,68	6,49***	1,67	6,93***	1,58	6,68***	1,68	7,05***	1,58
<b>Leeftijd respondent (50-65)</b>	7,10**	2,44	6,99**	2,44	7,02**	2,31	7,06**	2,44	7,05**	2,31
<b>Even oud</b>	1,03	0,84	0,71	0,84	0,63	0,80	0,88	0,85	0,69	0,80
<b>Opleiding respondent</b>	1,52***	0,14	1,51***	0,14	1,17***	0,13	1,52***	0,14	1,17***	0,13
<b>Opleiding partner</b>	-0,17	0,13	-0,17	0,13	0,15	0,12	-0,17	0,13	0,16	0,12
<b>Relatieduur jaren</b>	-0,42***	0,08	-0,42***	0,08	-0,43***	0,08	-0,42***	0,08	-0,43***	0,08
<b>Aantal kinderen</b>	-1,90***	0,23	-1,85***	0,23	-1,78***	0,22	-1,88***	0,23	-1,79***	0,22
<b>Taken respondent</b>					-5,51***	0,33			-5,56***	0,33
<b>Werkuren partner</b>					-0,08***	0,02			-0,83***	0,02
<b>Leeftijdsverschil*Leeftijd begin respondent</b>			0,02***	0,01	0,01*	0,01				
<b>Leeftijdsverschil*Geslacht respondent</b>							-0,14	0,13	-0,12	0,12
<b>R2</b>	0,37		0,38		0,44		0,37		0,44	

\*\*\*p<0,001 \*\*p<0,01 \*p<0,05

Aan de hand van tabel 5 kunnen hypothesen 2, 4 en 6 worden getoetst. Het gaat hierbij om het effect van leeftijdsverschillen (respondent – partner) op het aantal uren dat de respondent per week werkt. Net als in de vorige tabel zijn in model 2 tot en met 5 interactievariabelen toegevoegd. In model 3 en model 5 zijn de controlevariabelen ‘taken respondent’ en ‘werkuren partner’ toegevoegd. Deze eerste variabele was in de vorige analyse nog de afhankelijke variabele, net zoals de afhankelijke variabele van nu, ‘werkuren respondent’ in de vorige analyse als controlevariabelen is gebruikt. Bij model 3 en 5 is het de vraag welke effecten nog overblijven wanneer gecontroleerd wordt op werkuren en taken.

Allereerst kan worden geconstateerd dat er in geen enkel model in tabel 5 een hoofdeffect is gevonden van leeftijdsverschil op de werkuren van de respondent. Hypothese 2 *‘Hoe jonger iemand is ten opzichte van zijn of haar partner, hoe minder uren deze persoon zal werken.’* kan dus worden verworpen. Uit model 1 blijkt geslacht van de respondent wederom een zeer bepalende factor, zoals verwacht ( $b=-20,04$ ;  $t=-33,52$ ;  $p<0,001$ ): vrouwen werken gemiddeld ongeveer 20 uur minder dan mannen. Verder hangen hogere leeftijden samen met een hoger aantal gewerkte uren. Dat geldt voor leeftijdscategorie 40-49 ( $b=6,70$ ;  $t=4,00$ ,  $p<0,001$ ) en 50-65 ( $b=7,09$ ;  $t=2,90$ ;  $p<0,004$ ). Beide categorieën zorgen voor ongeveer 7 meer gewerkte uren per week. De categorieën verschillen dus onderling niet veel, maar wel in vergelijking met de jongste leeftijdscategorie. Ook heeft opleiding van de respondent een positief effect ( $b=1,52$ ;  $t=11,24$ ;  $p<0,001$ ), in de vorm van 2 gewerkte uren meer per week, per hoger opleidingsniveau. Daarnaast blijkt voor de lengte van de relatie ( $b=-0,42$ ;  $t=-5,17$ ;  $p<0,001$ ) en voor het aantal kinderen ( $b=-1,88$ ;  $t=-8,12$ ;  $p<0,001$ ) juist een negatief effect op het aantal gewerkte uren. Voor ieder jaar dat de relatie later is gestart, neemt het gewerkte aantal uren voor de respondent met ongeveer 0,4 uur af. Voor ieder extra kind neemt het aantal gewerkte uren met twee uur af voor de respondent. Ook heeft de leeftijd van de respondent bij aanvang van de relatie een negatief effect op de gewerkte uren ( $b=-0,42$ ,  $t=-4,87$ ;  $p<0,001$ ). Voor ieder jaar dat de respondent ouder wordt voor de relatie is aangevangen, neemt het aantal gewerkte uren met 0,4 uur af. Deze

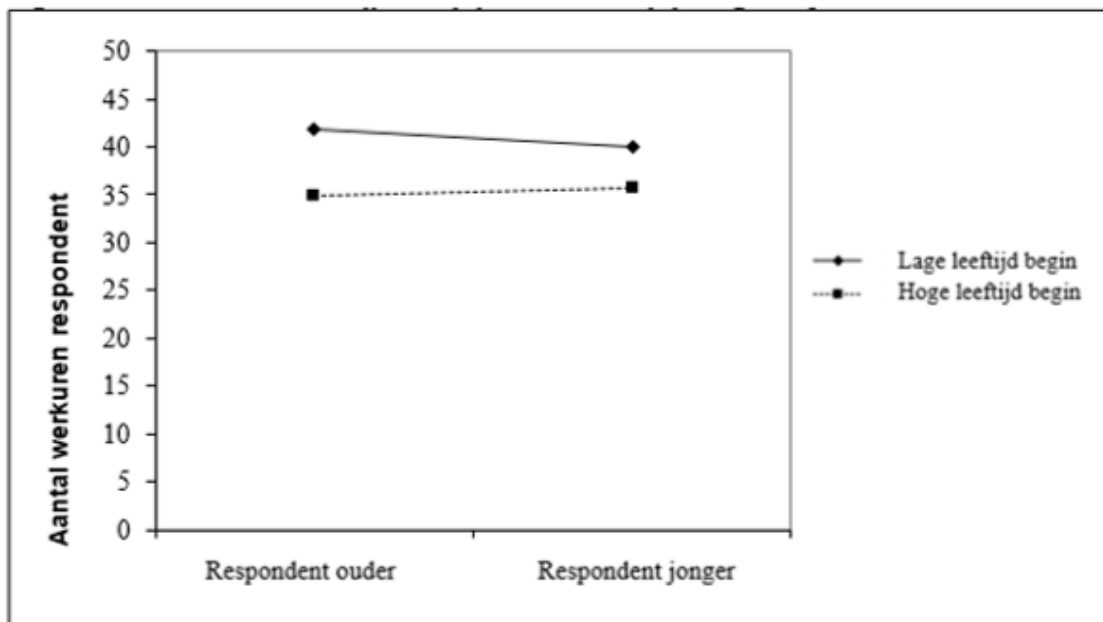
variabele is gecentreerd, dus wanneer er als waarde '0' wordt ingevuld betekent dat dat de leeftijd bij aanvang van de relatie gemiddeld is: 23,38 jaar. In model 2 is te zien dat er een positieve significante interactie bestaat tussen het leeftijdsverschil en de leeftijd van de respondent bij aanvang van de relatie ( $b=0,02$ ;  $t=3,55$ ;  $p<0,001$ ). Dit betekent dat hoe ouder de respondent was bij aanvang van de relatie, hoe negatiever de invloed is van leeftijdsverschil op aantal gewerkte uren door de respondent. Hypothese 4 *'Het effect van het aantal jaren dat iemand jonger is dan zijn of haar partner, op het aantal uren dat deze persoon werkt is negatiever voor mensen die jonger waren bij aanvang van de huidige relatie.'* kan dus worden bevestigd. Model 3 laat zoals verwacht zien dat het aandeel in huishoudelijke taken van de respondent een sterk negatief effect heeft op het aantal gewerkte uren van de respondent ( $b=-5,51$ ;  $t=-16,88$ ;  $p<0,001$ ). Ook hangt het aantal gewerkte uren van de partner samen met het aantal gewerkte uren van de respondent ( $b=-0,08$ ;  $t=-4,86$ ;  $p<0,001$ ). Ieder uur dat de partner van de respondent meer werkt, werkt de respondent 0,08 uren, ofwel 5 minuten minder. Verder is de invloed van geslacht van de respondent sterk afgenomen na toevoeging van de extra controlevariabelen ( $b=-8,98$ ;  $t=-11,23$ ;  $p<0,001$ ). In model 4 is de tweede interactie opgenomen: leeftijdsverschil geïnteracteerd met geslacht van de respondent. Hiervoor is geen effect gevonden. Het is dus niet zo dat het effect van leeftijdsverschil op het aantal gewerkte uren van de respondent anders is voor mannen dan voor vrouwen. Hypothese 6 *'Het negatieve effect van het aantal jaren dat iemand jonger is dan zijn of haar partner, op het aantal uren dat deze persoon werkt is groter voor vrouwen dan voor mannen.'* wordt verworpen. De effecten van de controlevariabelen zijn zeer vergelijkbaar met die uit model 2. In model 5 zijn tenslotte ook de extra controlevariabelen meegenomen, die betrekking hebben op het aandeel huishoudelijke taken van de respondent en het aantal werkuren van de partner. De gevonden effecten zijn nu zeer vergelijkbaar met die uit model 3, alhoewel de dummy 'even oud' nu niet significant is gebleken.

Uit tabel 5 blijkt tenslotte dat de dummy 'even oud' geen effect heeft op de afhankelijke variabelen. Een hogere opleiding van de partner van de respondent heeft in deze tabel ook nergens een negatief effect op het aantal gewerkte uren door de respondent. In tabel 4 over huishoudelijke taken was de opleiding van de partner nog wel een relevante factor. Alle modellen hebben een minimale verklaarde variantie ( $R^2$ ) van 0,37. Dit betekent dat de

onafhankelijke variabelen (minimaal) 37% verklaren van de waarde die de afhankelijke variabele, werkuren van de respondent, aanneemt. In de modellen waar de controlevariabelen over het aandeel in huistaken door de respondent en het aantal gewerkte uren door de partner van de respondent wordt een groter verklaarde variantie bereikt, namelijk 44% ( $R^2=0,44$ ).

In figuur 6 is geïllustreerd hoe het significante interactie-effect uit model 2 van tabel 5 eruitziet. Door de figuur wordt duidelijk hoe het effect van aantal jaren jonger zijn op gewerkte uren door de respondent anders is voor mensen die jong waren bij aanvang van hun relatie dan voor mensen die ouder waren bij aanvang van hun relatie. Waar voor de oudere respondenten bij aanvang van de relatie geldt dat er een licht positief effect is, lijkt er voor de jongere respondenten bij aanvang van de relatie een licht negatief effect te zijn van leeftijdsverschil (partner-respondent) op de gewerkte uren door de respondent. Zoals verwacht geldt hoe lager de leeftijd bij aanvang van de relatie, hoe positiever het effect van leeftijdsverschil op de gewerkte uren.

*Figuur 6 Illustratie interactie-effect leeftijdsverschil\*leeftijd bij aanvang relatie*





## Conclusie en discussie

Het doel van deze bachelorscriptie was meer inzicht geven in de invloed van leeftijdsverschillen op slechtere arbeidsmarktposities van vrouwen. Om antwoord te kunnen geven op de hoofdvraag ‘*In hoeverre beïnvloeden leeftijdsverschillen binnen relaties de positie van de vrouw?*’ is gebruik gemaakt van data uit wave 1 van het NKPS-onderzoek uit 2003. Gegeven het feit dat vrouwen veel vaker de jongere partner zijn binnen een relatie (CBS, 2018), zijn er analyses uitgevoerd waarmee de invloed van de relatieve leeftijd van respondenten ten opzichte van hun partner, op hun aandeel in huishoudelijke taken en hun aantal werkuren per week is onderzocht. Hierbij werd de positie van de vrouw gedefinieerd in termen van het aandeel in huishoudelijke taken en het aantal werkuren.

Aan de hand van de theoretische mechanismen over *specialisatie*, *onderhandeling* en *dominantie* werd verwacht dat hoe jonger een respondent zou zijn ten opzichte van de partner, hoe meer deze persoon zou doen in het huishouden en hoe minder deze persoon zou werken. Op basis van de resultaten kan worden geconcludeerd dat deze verwachtingen niet zijn uitgekomen. Er waren wel een aantal resultaten die aansloten op de verwachte mechanismen uit de theorie. De effecten van opleiding van de respondent en opleiding van de partner leken bijvoorbeeld aan te sluiten op *specialisatie* en *onderhandeling*. De opleiding van de partner zorgde immers voor een groter aandeel in huishoudelijke taken door de respondent. De partner met een hogere opleiding kan afdwingen dat hij of zij meer kan gaan werken, met als gevolg dat andere partner meer moet doen in het huishouden (Blau & Kahn, 1999; Greenstein, 2000; Bittman et al., 2003; Parkman, 2004; Gupta, 2007; Van Breeschoten, Roeters & Van der Lippe, 2018). Volgens *specialisatie* zou het kunnen betekenen dat de partner met de hoogste opleiding meer gaat werken, omdat deze partner waarschijnlijk ook meer kan verdienen (Becker, 1973). Dit heeft ook als gevolg dat de andere partner dan meer zal doen in het huishouden (in dit geval de respondent). Andersom zorgt een hogere opleiding van de respondent voor zowel een kleiner aandeel in huishoudelijke taken als voor een hoger aantal gewerkte uren. Het lijkt er dus op dat de respondent middels een hogere opleiding zich meer specialiseert in werken, of, volgens het proces van *onderhandeling* de werkende positie kan afdwingen. Voor het hoofdeffect is er echter een tegenovergestelde invloed gevonden in sommige gevallen: zo zorgt een jongere leeftijd ten opzichte van de partner, juist

voor een kleiner aandeel in huishoudelijke taken van de andere partner. Het is lastig om dit gevonden effect te verklaren, maar wellicht heeft het te maken met de mogelijkheid dat oudere partners meer ervaring hebben met huishoudelijke taken. Dan zou het aandeel in huishoudelijke taken niet zozeer worden bepaald door een taakverdeling die via specialisatie, onderhandeling en dominantie wordt vastgesteld tussen partners, maar is het iets extra's dat de oudere partner doet. Dit idee wordt ook ondersteund door het gegeven dat jongere partners nog steeds minder in het huishouden doen wanneer rekening is gehouden met het aantal uren dat gewerkt wordt door partners.

Er zijn ook nog andere hypothesen opgesteld. Zo werd op basis van ideeën over ontwikkeling en het opbouwen van sociaal kapitaal verwacht dat wanneer jongere partners al op jonge leeftijd een relatie aanvingen, zij niet genoeg tijd zouden hebben om veel sociaal kapitaal op te bouwen. Op basis hiervan werd verwacht dat een leeftijdsverschil een grotere invloed zou hebben wanneer men op jonge leeftijd aan een relatie begint. Uit de resultaten is gebleken dat deze hypothese bevestigd kon worden. Hoewel niet is gebleken dat jongere partners meer doen in het huishouden of minder werken door het leeftijdsverschil, is wél gevonden dat relatief jonge partners die hun relatie al vroeg begonnen zijn, meer naar dit effect neigen dan jongere partners die op latere leeftijd hun huidige relatie zijn begonnen. Zowel bij het aandeel huishoudelijke taken als het aantal werkuren als afhankelijke variabele is dit verschil gevonden. Hieruit zou geconcludeerd kunnen worden dat de theoretische mechanismen die zijn opgesteld in de theorie, méér van toepassing zijn op mensen die hun relatie zijn begonnen op jonge leeftijd. Bij mensen waarbij dit niet zo is zijn er wellicht alternatieve mechanismen die zwaarder wegen. Aangezien vrouwen gemiddeld genomen jonger zijn bij aanvang van hun relatie dan mannen, lijkt deze bevinding de meeste implicaties te hebben voor vrouwen. Op deze manier is er inzicht gegeven in een nieuwe verklaring voor de slechtere (arbeidsmarkt)posities van vrouwen, ten opzichte van mannen.

Aan de hand van ideeën over de accumulatie van *menselijk kapitaal* en de invloed van culturele factoren zoals het *gender display* is tenslotte verondersteld dat iemands geslacht iets zou uitmaken voor de invloed van leeftijdsverschil op het aandeel in huishoudelijke taken of het aantal werkuren voor deze persoon. Er is echter geen verschil gevonden op basis van het

geslacht. Het is dus niet gebleken dat de positie van vrouwen sterker (of minder sterk) wordt beïnvloed door leeftijdsverschillen dan dat dit bij de positie van mannen zo is.

Kortom, in deze bachelorscriptie is er wel een invloed gevonden van leeftijdsverschillen op de positie van de vrouw. Er is gebleken dat hoe jonger mensen zijn ten opzichte van hun partner, hoe minder hun aandeel is in het huishouden. Deze bevinding was tegen de verwachtingen in die werden gebaseerd op de theoretische mechanismen van *specialisatie*, *onderhandeling* en *dominantie*. Er is niet gebleken dat het uitmaakt hoe jong iemand is ten opzichte van zijn of haar partner, voor het aantal uren dat iemand per week werkt. Er is verder gevonden dat de leeftijd bij aanvang van de relatie een relevante factor is. Zo geldt dat hoe jonger iemand is bij aanvang van de relatie, hoe negatiever de invloed is van leeftijdsverschillen (partner - respondent) op het aandeel huishoudelijke taken van deze persoon. Ook geldt dat hoe jonger iemand is bij aanvang van de relatie, hoe positiever de invloed is van leeftijdsverschillen (partner - respondent) op het aantal gewerkte uren door deze persoon. Het is niet zo dat de invloed van leeftijdsverschillen op het aandeel huishoudelijke taken of het aantal gewerkte uren door iemand, afhangt van het geslacht van deze persoon.

Voor vervolgonderzoek zou het interessant zijn om de precieze rol die leeftijdsverschillen spelen in bijvoorbeeld keuzes binnen het huishouden, verder uit te diepen en te duiden. Zo kan er naar aanleiding van dit onderzoek getracht worden om te begrijpen waarom geldt dat hoe jonger iemand is ten opzichte van de partner, hoe minder deze persoon doet in het huishouden. Ook zou vaker meegenomen kunnen worden de leeftijd bij aanvang van de relatie mogelijk een relevante rol speelt. Het uitdiepen en duiden van de rol van leeftijdsverschillen zou meer duidelijkheid kunnen geven in de sociaal-economische en culturele verschillen tussen man en vrouw. Leeftijdsverschil bestaat immers structureel: mannen zijn gemiddeld ouder dan vrouwen. Het zou dus goed zijn om bij toekomstige data-analyses leeftijdsverschillen op meerdere manieren te betrekken in statistische modellen. Zo kunnen er ook conclusies worden getrokken die iets zeggen over een recenter tijdperk.

Er moet opgemerkt worden dat data die gerapporteerd wordt door de respondent maar eigenlijk de partner betreft, mogelijk niet helemaal betrouwbaar is. Dit viel op tijdens het werken met de

data. Zo is het gemiddelde aantal uren dat gewerkt wordt door de vrouwelijke partner 18,6 uur wanneer de mannelijke partner rapporteert, en 20,1 uur wanneer de vrouw zelf rapporteert. Ook als gekeken wordt naar inkomen rapporteren zowel mannen als vrouwen een lager inkomen voor hun partner (beide ongeveer 6% lager) dan wanneer mannen en vrouwen dit als respondent voor zichzelf doen. Wanneer een dergelijke factor schijnbaar objectieve zaken als gewerkte uren kan beïnvloeden, zou kritiek op de data en analyses hiermee terecht zijn. Ook moet opgemerkt worden dat de data die gebruikt is, verzameld is in 2003. Uitspraken over de resultaten gaan dan ook over 2003 en wellicht in mindere mate over de huidige sociale werkelijkheid.

Een noemenswaardig punt van discussie is tot slot dat er wellicht ook anders tegen het verklaren van ‘gender gaps’ met betrekking tot arbeidsmarktparticipatie aangekeken kan worden. Aan de hand van een meta-analyse naar de consequenties van taakverdeling binnen huishoudens vonden academici bijvoorbeeld dat wanneer men het gevoel heeft dat er een ‘eerlijke’ taakverdeling is, hun huwelijksgeluk groter is (Shelton & John, 1996). Zodoende moet er wellicht meer ruimte komen voor het onderzoeken van de culturele waarde van traditionelere vormen van taakverdeling, in plaats van het enkel te duiden in economische termen. Het lijkt erop dat men een traditionele taakverdeling niet heel erg vindt. De auteurs benadrukken dat het belangrijk is om het idee over taakverdeling opnieuw te evalueren, om zo de starre traditionele taakverdeling beter te kunnen begrijpen. Zij noemen expliciet dat dit een betere optie is dan “gewoon een nieuwe variabele toe te voegen aan het model”. Grote verschillen tussen landen met betrekking tot genderverschillen in arbeidsmarktparticipatie die niet verklaard kunnen worden door bijvoorbeeld de rol van menselijk kapitaal, specialisatie of onderhandeling, suggereren ook dat er een grote rol is weggelegd voor culturele factoren (Ancetol, 2000). De implicaties van statistische modellen worden door een dergelijke culturele evaluatie wellicht begrijpelijker.

## Literatuur

- Amato, P. R. (2000). The consequences of divorce for adults and children. *Journal of marriage and family*, 62(4), 1269-1287.
- Antecol, H. (2000). An examination of cross-country differences in the gender gap in labor force participation rates. *Labour Economics*, 7(4), 409-426.
- Becker, G. S. (1974). On the Relevance of the New Economics of the Family. *The American Economic Review*, 317-319.
- Bittman, M., England, P., Folbre, N., Sayer, L., & Matheson, G. (2003). When does gender trump money? Bargaining and time in household work. *American Journal of Sociology*, 109, 18
- Blau, F. D., & Kahn, L. M. (1999). Analyzing the gender pay gap. *The Quarterly Review of Economics and Finance*, 39(5), 625-646.
- Brines, J. (1994). Economic dependency, gender, and the division of labor at home. *American Journal of sociology*, 100(3), 652-688.
- Buss, D. M. (1989). Sex differences in human mate preferences: Evolutionary hypotheses tested in 37 cultures. *Behavioral and brain sciences*, 12(1), 1-14.
- Carmichael, S. (2011). Marriage and power: Age at first marriage and spousal age gap in lesser developed countries. *The History of the Family*, 16(4), 416-436.
- CBS Statline. (2019a) *Arbeidsdeelname; kerncijfers*. Verkregen van: <https://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?DM=SLNL&PA=82309ned&D1=2,11,18&D2=1-2&D3=0&D4=0&D5=4,39,1&HDR=G4&STB=G1,G2,G3,T&VW=T>
- CBS Statline. (2019b) *Arbeidsdeelname, vanaf 1969*. Verkregen van: <https://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?DM=SLNL&PA=83752ned&D1=2&D2=1-2&D3=0&D4=a&HDR=G2,T&STB=G1,G3&VW=T>
- CBS Statline. (2018) *Huwen en Partnerschapsregistraties; kerncijfers*. Verkregen van: [https://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?VW=T&DM=SLNL&PA=37772ned&D1=a&D2=0,10,20,30,40,50,\(1-1\)-1&HD=160209-0735&HDR=G1&STB=T](https://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?VW=T&DM=SLNL&PA=37772ned&D1=a&D2=0,10,20,30,40,50,(1-1)-1&HD=160209-0735&HDR=G1&STB=T)

- Dykstra, P., Kalmijn, M., Knijn, T., Komter, A., Liefbroer, A., & Mulder, C. (2004). The Netherlands Kinship Panel Study, 2002-2003. Den Haag: Netherlands Interdisciplinary Demographic Institute.
- Greenstein, T. N. (2000). Economic dependence, gender, and the division of labor in the home: A replication and extension. *Journal of Marriage and Family*, 62(2), 322-335.
- Gupta, S. (2007). Autonomy, dependence, or display? The relationship between married women's earnings and housework. *Journal of Marriage and Family*, 69(2), 399-417.
- Huang, C., Li, H., Liu, P. W., & Zhang, J. (2009). Why does spousal education matter for earnings? Assortative mating and cross-productivity. *Journal of Labor Economics*, 27(4), 633-652.
- Jeanes, E., Knights, D., & Martin, P. Y. (2012). *Handbook of gender, work and organization*. John Wiley & Sons.
- Jonung, C., & Persson, I. (1993). Women and market work: the misleading tale of participation rates in international comparisons. *Work, Employment and Society*, 7(2), 259-274.
- Nelson, M. A. F. J. A. (2003). *Feminist economics today: Beyond economic man*. University of Chicago Press.
- Olivetti, C., & Petrongolo, B. (2008). Unequal pay or unequal employment? A cross-country analysis of gender gaps. *Journal of Labor Economics*, 26(4), 621-654.
- Parkman, A. M. (2004). Bargaining over housework: The frustrating situation of secondary wage earners. *American Journal of Economics and Sociology*, 63(4), 765-794.
- Pyke, K., & Adams, M. (2010). What's age got to do with it? A case study analysis of power and gender in husband-older marriages. *Journal of Family Issues*, 31(6), 748-777.
- Rijksoverheid (2019). *Bedragen minimumloon 2019*. Verkregen van: <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/minimumloon/bedragen-minimumloon/bedragen-minimumloon-2019>
- Shelton, B. A., & John, D. (1996). The division of household labor. *Annual review of sociology*, 22(1), 299-322.

Sørensen, A. (1994). Women's economic risk and the economic position of single mothers. *European Sociological Review*, 10(2), 173-188.

South, S. J. (2001). Time-dependent effects of wives' employment on marital dissolution. *American Sociological Review*, 226-245

Spearman, C. (1904). The proof and measurement of association between two things. *American journal of Psychology*, 15(1), 72-101.

Van Breeschoten, L., Roeters, A., & Van der Lippe, T. (2018). Reasons to Reduce: A Vignette-Experiment Examining Men and Women's Considerations to Scale Back Following Childbirth. *Social Politics: International Studies in Gender, State & Society*, 25(2), 169-200.

Van der Lippe, T., M. van Hek & L. van Breeschoten. (2018). Organizational work-life policies and the gender wage gap in European workplaces. *Work and Occupations*. Forthcoming.